

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ: «Ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη»

Άρθρο 1

Ορισμοί – Πεδίο εφαρμογής

1. «Ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη» ασθενή που πάσχει από ψυχιατρική διαταραχή είναι η παροχή ψυχιατρικής φροντίδας σε αυτόν χωρίς ο ίδιος να την έχει αιτηθεί, από την οποία αναμένεται θεραπευτικό αποτέλεσμα και διακρίνεται σε θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας και σε ακούσια νοσηλεία.
2. «Θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας» είναι η παροχή θεραπείας στην κοινότητα που λαμβάνει χώρα σε κατάλληλη προς τούτο Μονάδα Ψυχικής Υγείας.
3. «Ακούσια νοσηλεία» είναι η χωρίς την συγκατάθεση του ασθενή εισαγωγή και νοσηλεία του σε κατάλληλη προς τούτο δημόσια Μονάδα Ψυχικής Υγείας και αποφασίζεται μόνο αν κριθεί ότι η κατάσταση του ασθενή δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας.
4. Η άρνηση προσώπου να προσαρμόζεται στις επικρατούσες κοινωνικές ή ηθικές ή πολιτικές αξίες, δεν συνιστά καθεαυτή ψυχική διαταραχή. Η ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη δεν επιτρέπεται προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες προνοιακής φροντίδας ή προστατευτικής φύλαξης ατόμων. Από την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη διακρίνεται η επιβολή των μέτρων θεραπείας σύμφωνα με τα άρθρα 69 επ. του Ποινικού Κώδικα.
5. Η αντιμετώπιση της εξάρτησης από ψυχοδραστικές ουσίες διέπεται από ειδική νομοθεσία και ως εκ τούτου ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη ατόμων εξαρτημένων δεν επιτρέπεται, σε περίπτωση άρνησης ένταξης σε θεραπευτικά προγράμματα απεξάρτησης. Επίσης, δεν επιτρέπεται ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη σε περιπτώσεις όπου η ψυχική διαταραχή αφορά αποκλειστικά Διαταραχές της Προσωπικότητας, ή αποκλειστικά Διάχυτες Διαταραχές της Ανάπτυξης, ή αποκλειστικά Νοητική Καθυστέρηση ή αποκλειστικά Άνοια ή αποκλειστικά Διαταραχές Διαγωγής που αφορούν ανηλίκους, όπως οι παραπάνω διαταραχές και παθήσεις ορίζονται από τα διαγνωστικά κριτήρια του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

6. Οι ανήλικοι που φέρονται ότι χρήζουν ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης εξετάζονται αποκλειστικά από παιδοψυχιάτρους και, μόνο όταν οι τελευταίοι ελλείπουν στην ευρύτερη περιοχή του τόπου κατοικίας ή διαμονής του ανηλίκου, από ψυχιάτρους. Η ακούσια νοσηλεία των ανηλίκων θα πρέπει να πραγματοποιείται σε κατάλληλες Μονάδες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων, κατά προτίμηση στην περιοχή του τόπου διαμονής του ανηλίκου. Σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων δομών, είναι δυνατή η ακούσια νοσηλεία ανηλίκων άνω των 16 ετών σε ψυχιατρικά τμήματα ενηλίκων. Σε κάθε περίπτωση η ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη ανηλίκου απαιτείται να παρέχεται υπό συνθήκες θεραπευτικού περιβάλλοντος προσαρμοσμένου στην ανηλικότητα και να συνδέεται με δομές στην κοινότητα.

Άρθρο 2

Θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας

1. Προϋποθέσεις για την θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας είναι σωρευτικά οι παρακάτω:

- α. ο ασθενής να πάσχει από ψυχική διαταραχή,
- β. ο ασθενής να είναι σε θέση να αντιληφθεί την διάκριση μεταξύ θεραπείας στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας και ακούσιας νοσηλείας, να αποδέχεται τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η θεραπεία υπό την επιστημονική εποπτεία κοινοτικής δομής, και να κατανοεί ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του στους όρους που έχουν τεθεί και αμοιβαία συμφωνηθεί, η θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας μπορεί να μετατραπεί σε ακούσια νοσηλεία.
- γ. να εκτιμάται ότι η έλλειψη θεραπείας θα έχει ως αποτέλεσμα σοβαρή επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του ασθενούς.

2. Η συνδρομή των προϋποθέσεων της παρ. 1 αποδεικνύεται από δύο αιτιολογημένες ψυχιατρικές γνωματεύσεις, με τη συμπλήρωση ειδικού εντύπου, σύμφωνα με το Παράρτημα Α που προσαρτάται στον παρόντα. Για την αναγκαιότητα και τους γενικούς όρους της θεραπείας στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας απαιτείται συναίνεση του ασθενή ο οποίος συνυπογράφει με τους ψυχιάτρους που τον εξέτασαν σχετικό έντυπο, σύμφωνα με το Παράρτημα Β που προσαρτάται στον παρόντα. Οι ψυχιατρικές γνωματεύσεις και το θεραπευτικό συμβόλαιο που ακολουθώς καταρτίζεται μεταξύ θεράποντος ιατρού και ασθενή υποβάλλονται στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών του τόπου κατοικίας ή διαμονής του για την

παρακολούθηση της τήρησης των υποχρεώσεων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του ασθενή.

3. Για την θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, εκδίδεται διάταξη από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών του τόπου κατοικίας ή διαμονής του ασθενή, με περιεχόμενο τις υποχρεώσεις του ασθενή και τον προβλεπόμενο χρόνο διάρκειας της θεραπείας του.

Άρθρο 3

Ακούσια νοσηλεία

1. Προϋποθέσεις για την ακούσια νοσηλεία είναι σωρευτικά οι παρακάτω:
 - α. ο ασθενής να πάσχει από ψυχική διαταραχή
 - β. να τεκμηριώνεται σοβαρή διαταραχή του ελέγχου της πραγματικότητας και ως εκ τούτου να μην είναι ικανός να κρίνει για το συμφέρον της υγείας του,
 - γ. ο ασθενής να μην είναι σε θέση να αντιληφθεί την διάκριση μεταξύ θεραπείας στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας και ακούσιας νοσηλείας,
 - δ. να εκτιμάται ότι η έλλειψη θεραπείας του θα έχει ως αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η κατάσταση της υγείας του.
2. Η ακούσια νοσηλεία επιβάλλεται μόνο με δικαστική απόφαση και αποτελεί το έσχατο μέσο για την παροχή ψυχιατρικής περίθαλψης, αφού προηγουμένως αποκλεισθεί η δυνατότητα θεραπείας στην κοινότητα. Η συνδρομή προϋποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου τεκμηριώνεται με δύο αιτιολογημένες ψυχιατρικές γνωματεύσεις που υποβάλλονται με τη συμπλήρωση ειδικού εντύπου, σύμφωνα με το Παράρτημα Α.

Άρθρο 4

Ανώτατος χρόνος διάρκειας για την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη

Η διάρκεια της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης, είτε με την μορφή της θεραπείας στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, είτε με την μορφή της ακούσιας νοσηλείας δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει αθροιστικά τους τέσσερις μήνες και παύει και πριν την πάροδο του διαστήματος αυτού, αν οι θεράποντες ιατροί αποφασίσουν ότι εξέλιπαν οι λόγοι για τους οποίους αυτή επιβλήθηκε.

Άρθρο 5

Έναρξη διαδικασίας για την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη

1. Την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη προσώπου, μπορούν να ζητήσουν ο σύζυγος, αυτός που έχει συνάψει σύμφωνο συμβίωσης με τον φερόμενο ως ψυχικά ασθενή, ο συγγενής σε ευθεία γραμμή απεριόριστα, ο συγγενής εκ πλαγίου μέχρι και το δεύτερο βαθμό, όποιος ασκεί τη γονική μέριμνα ή ο δικαστικός του συμπαραστάτης, με αίτησή τους στον εισαγγελέα πρωτοδικών του τόπου της κατοικίας ή διαμονής του προσώπου, που φέρεται ότι χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης. Σε επείγουσα περίπτωση, αν δεν υπάρχει κανένα από τα πρόσωπα αυτά, την ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη μπορεί να ζητήσει αυτεπάγγελτα ο εισαγγελέας του προηγούμενου εδαφίου.

2. Την αίτηση της παρ. 1 πρέπει να συνοδεύουν πρόσφατες, γραπτές γνωματεύσεις δύο ψυχιάτρων, ή παιδοψυχιάτρων, κατά περίπτωση, που θα αναφέρονται πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένα στις προϋποθέσεις των άρθρων 1 και κατά περίπτωση 2 και 3 του παρόντος, και θα ορίζουν τη μορφή της ψυχικής ασθένειας, το είδος της ψυχιατρικής περίθαλψης που θα πρέπει να παρασχεθεί για την βελτίωση της ψυχικής υγείας του συγκεκριμένου ασθενή, καθώς και την συνιστώμενη Μονάδα Ψυχικής Υγείας. Οι ψυχίατροι ή παιδοψυχίατροι, κατά περίπτωση, που συντάσσουν τις γνωματεύσεις, δεν πρέπει να τελούν σε σχέση συγγενείας με τον αιτούντα ή με το πρόσωπο που φέρεται, στην αίτηση, ότι χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης.

3. Η αρμόδια Περιφερειακή Διοίκηση Τομέων Ψυχικής Υγείας (Πε.Δι.Το.Ψ.Υ.) και, σε περίπτωση αδυναμίας, η Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, κοινοποιεί τον Σεπτέμβριο κάθε έτους στις κατά τόπους Εισαγγελίες Πρωτοδικών κατάλογο με τα στοιχεία επικοινωνίας των αρμόδιων κοινοτικών μονάδων ψυχικής υγείας.

Άρθρο 6

Διαδικασία για διενέργεια ψυχιατρικών εξετάσεων για χορήγηση γνωματεύσεων

1. Αν τη διαδικασία της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης κινεί αυτεπάγγελτα ο εισαγγελέας ή αν, στην αίτηση των προσώπων του άρθρου 5, βεβαιώνεται ότι ήταν ανέφικτη η εξέταση, λόγω άρνησης του φερόμενου, ως ασθενή, να εξεταστεί, ο εισαγγελέας πρωτοδικών, εκδίδει, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7 και 8 του ν. 2716/1999 (Α' 96), αυθημερόν, παραγγελία προς την Κοινοτική Μονάδα Ψυχικής Υγείας του

Τομέα της κατοικίας του φερομένου ως ασθενή, η οποία διατηρεί την ισχύ της για πέντε ημερολογιακές ημέρες από την έκδοσή της, με την οποία, διερευνώντας εναλλακτικά τις δυνατότητες, ζητεί:

α) την κατ' οίκον εξέτασή του στην κοινότητα από έναν ψυχίατρο της Κοινοτικής Μονάδας Ψυχικής Υγείας της παρ. 3 του άρθρου 5, και, ελλείψει αυτών, της Υπηρεσίας Ολοκληρωμένης Κοινοτικής Θεραπείας του άρθρου 18, που ανήκει στον τομέα ψυχικής υγείας της κατοικίας του φερομένου ως ασθενή.

Αν ο ψυχίατρος, ο οποίος διενεργεί την κατ' οίκον εξέταση, κρίνει ότι ο φερόμενος ως ασθενής δεν χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης, ο εισαγγελέας ανακαλεί την παραγγελία μετά τη λήψη της σχετικής γνωμάτευσης. Αν ο ψυχίατρος, ο οποίος διενεργεί την κατ' οίκον εξέταση, κρίνει ότι ο ασθενής χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης, ο ασθενής εξετάζεται αμέσως από δεύτερο ψυχίατρο της δημόσιας νοσηλευτικής Μονάδας Ψυχικής Υγείας στην οποία παραπέμπεται με παραγγελία του Εισαγγελέα.

β) την μεταφορά του φερόμενου ως ασθενή για εξέταση σε δημόσια νοσηλευτική Μονάδα Ψυχικής Υγείας που ανήκει στον τομέα ψυχικής υγείας της κατοικίας του, μόνο σε περίπτωση αδυναμίας πραγματοποίησης της κατ' οίκον εξέτασης, η οποία αδυναμία βεβαιώνεται από τους ψυχιάτρους της Κοινοτικής Μονάδας Ψυχικής Υγείας του άρθρου 5, που ανήκει στον τομέα ψυχικής υγείας της κατοικίας του φερόμενου ως ασθενή.

Αν ο φερόμενος ως ασθενής δεν έχει εξεταστεί ή ήταν ανέφικτη η εξέτασή του από ψυχιάτρους της Κοινοτικής Μονάδας, μεταφέρεται στην Μονάδα Ψυχικής Υγείας και εξετάζεται από δύο ψυχιάτρους, αυτής και, ελλείψει ενός από αυτούς, από ιδιώτη ψυχίατρο που καλείται προς τούτο από τη Μονάδα Ψυχικής Υγείας, προκειμένου αυτοί να εκδώσουν ψυχιατρικές γνωματεύσεις που θα αναφέρονται πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένα στις προϋποθέσεις των άρθρων 1 και κατά περίπτωση 2 και 3, και οι οποίες υποβάλλονται αμέσως στον εισαγγελέα πρωτοδικών. Ο μέγιστος χρόνος κατά τον οποίο μπορεί ο φερόμενος ως ασθενής, να παραμείνει σε Μονάδα Ψυχικής Υγείας για την αναγκαία αξιολόγησή του, ορίζεται σε 48 ώρες. Στην ψυχιατρική εξέταση μπορεί να παραστεί ψυχίατρος ως τεχνικός σύμβουλος του προσώπου που φέρεται ότι χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης. Κατά το διάστημα αυτό αποκλείεται η χορήγηση οποιασδήποτε φαρμακευτικής αγωγής και η

εκτέλεση οποιασδήποτε θεραπευτικής ιατρικής πράξης, εκτός και αν επείγοντες λόγοι υγείας επιτάσσουν διαφορετικά. Αν παρέλθει το ως άνω διάστημα χωρίς να συνταχθούν οι γνωματεύσεις, ή αν οι συνταχθείσες γνωματεύσεις διαφέρουν μεταξύ τους, χορηγείται εξιτήριο με παραγγελία του εισαγγελέα πρωτοδικών. Αν οι γνωματεύσεις διαφέρουν σχετικά με τον τρόπο της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης, προκρίνεται η θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας.

3. Ο εισαγγελέας αφού λάβει τις γνωματεύσεις, και εφόσον αυτές συμφωνούν, ακολουθεί την διαδικασία του άρθρου 12.

Άρθρο 7

Μεταφορά του ασθενή σε Μονάδα Ψυχικής Υγείας για εξέταση και χορήγηση γνωματεύσεων

1. Η μεταφορά του ασθενή στην Μονάδα Ψυχικής Υγείας αντιμετωπίζεται τεχνικώς όπως η μεταφορά οποιουδήποτε άλλου ασθενή σε νοσοκομείο για εξέταση ή νοσηλεία, και διενεργείται υπό συνθήκες ασφαλείας με σεβασμό στην προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του φερομένου ότι χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης.

2. Στο Τμήμα Ιατρικής Υπηρεσίας του ΕΚΑΒ δημιουργείται Γραφείο Υποστήριξης Ψυχικής Υγείας. Ως αρμοδιότητες του Τμήματος αυτού καθορίζονται : α) η μεταφορά προσώπων που φέρονται ως ψυχικά ασθενείς, κατόπιν σχετικής εισαγγελικής παραγγελίας για την εξέτάσή τους, με ειδικά διαμορφωμένα οχήματα και από ειδικά εκπαιδευμένους νοσηλευτές β) ο συντονισμός και η παρακολούθηση της κίνησης για τη διαχείριση των περιστατικών γ) η εκπαίδευση των πληρωμάτων των ειδικών οχημάτων, για την ασφαλή μεταφορά των φερομένων ως ψυχικά ασθενών, με γνώμονα τον σεβασμό της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητάς τους δ) η συνεργασία με την αρμόδια διεύθυνση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας και την Ελληνική Αστυνομία. Για τις ανάγκες του νέου Γραφείου, διατίθενται από το Υπουργείο Υγείας δέκα (10) συμβατικά οχήματα, με ειδικό εξοπλισμό για την ασφαλή μεταφορά των επιβαινόντων προσώπων. Τα οχήματα, που φέρουν τα διακριτικά του ΕΚΑΒ, κατανέμονται σε όλες τις Υγειονομικές Περιφέρειες τη χώρας.

Το Γραφείο Υποστήριξης Ψυχικής Υγείας στελεχώνει το μόνιμο προσωπικό του ΕΚΑΒ, οι οργανικές θέσεις του οποίου προστίθενται στον Οργανισμό του. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την οργάνωση και λειτουργία του Γραφείου Υποστήριξης Ψυχικής Υγείας. Κατά τα λοιπά, το Γραφείο Υποστήριξης Ψυχικής Υγείας διέπεται από τις διατάξεις του Οργανισμού του ΕΚΑΒ.

3. Η μεταφορά του φερόμενου ως ασθενή στην Μονάδα Ψυχικής Υγείας διενεργείται από ειδικά εκπαιδευμένους νοσηλευτές. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, για την ασφάλεια του ασθενή ή τρίτων που εμπλέκονται στη μεταφορά, μπορεί να ζητηθεί, κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, η συνδρομή οργάνου της ΕΛ.ΑΣ. Σε κάθε περίπτωση, οι νοσηλευτές που μεταφέρουν τον εξεταζόμενο παραμένουν στο χώρο της Μονάδας, έως ότου πραγματοποιηθεί η εξέταση και παρασχεθεί η αναγκαία ιατρική φροντίδα.

Άρθρο 8

Ενημέρωση του ασθενή

Ο φερόμενος ότι χρήζει ψυχιατρικής περίθαλψης πρέπει να ενημερώνεται αμέσως μόλις εισέλθει στη Μονάδα Ψυχικής Υγείας, από το διευθυντή ή άλλο πρόσωπο στο οποίο έχει ανατεθεί το καθήκον αυτό, για τα δικαιώματά του, ιδίως για την δυνατότητα διορισμού συνηγόρου, σύμφωνα με το άρθρο 13. Η ενημέρωση του υπό εξέταση προσώπου γίνεται προφορικά σε γλώσσα κατανοητή για αυτόν, ενώ ταυτόχρονα χορηγείται σχετικό έντυπο με τα δικαιώματά του, σύμφωνα με το Παράρτημα Γ που προσαρτάται στον παρόντα. Για την ενημέρωση αυτή συντάσσεται πρακτικό που συνυπογράφεται από τον υπόχρεο προς ενημέρωση και από το πρόσωπο που φέρεται ότι χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης και σε περίπτωση, αδυναμίας του ή άρνησης του τελευταίου, από τον συνοδό του ή από υπάλληλο του Γραφείου Προστασίας Δικαιωμάτων των Ασθενών της Μονάδας Ψυχικής Υγείας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο θεράπων ιατρός υποχρεούται να ενημερώσει τον ασθενή μόλις αυτό καταστεί δυνατόν. Αντίγραφο του πρακτικού ενημέρωσης λαμβάνει ο ασθενής και αυτό κοινοποιείται στον εισαγγελέα πρωτοδικών. Κατά τη διενέργεια της ψυχιατρικής εξέτασης, δεν παρίσταται ο δικηγόρος που διορίζεται από τον φερόμενο ότι χρήζει ψυχιατρικής περίθαλψης, αλλά ενημερώνεται αμέσως για τα πορίσματά της και έχει το δικαίωμα πλήρους πρόσβασης στον ιατρικό φάκελο και λήψης αντιγράφων αυτού.

Άρθρο 9

Μετατροπή της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης

1. Η θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας μπορεί να μετατραπεί σε ακούσια νοσηλεία αν ο ασθενής δεν συμμορφώνεται με τους όρους που έχουν τεθεί και, εξαιτίας της μη συμμόρφωσης αυτής, είναι δυνατόν να επιδεινωθεί η κατάσταση της ψυχικής υγείας του. Στην περίπτωση αυτή, αφού ενημερωθεί εγγράφως από την Μονάδα Ψυχικής Υγείας που παρείχε την θεραπεία στην κοινότητα, ο εισαγγελέας πρωτοδικών ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 και επόμενα.
2. Η ακούσια νοσηλεία μπορεί να μετατραπεί σε θεραπεία στην κοινότητα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, αν ο θεράπων ιατρός κρίνει ότι αυτή είναι καταλληλότερη μορφή παροχής ψυχιατρικής περίθαλψης για τον συγκεκριμένο ασθενή. Στην περίπτωση αυτή η Μονάδα Ψυχικής Υγείας ενημερώνει εγγράφως τον εισαγγελέα πρωτοδικών.
3. Ο ανώτατος χρόνος της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης των τεσσάρων μηνών, κατά το άρθρο 4, δεν επηρεάζεται από την μετατροπή των μορφών της ψυχιατρικής περίθαλψης.

Άρθρο 10

Ενέργειες του εισαγγελέα

1. Ο εισαγγελέας πρωτοδικών, αφού διαπιστώσει την συνδρομή των τυπικών προϋποθέσεων και εφόσον και οι δύο ιατρικές γνωματεύσεις συμφωνούν για την ανάγκη ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης:
 - α) Εφόσον η ψυχιατρική περίθαλψη εξειδικεύεται ως θεραπεία στην κοινότητα, εκδίδει αιτιολογημένη διάταξη, στην οποία αναφέρονται αναλυτικά οι όροι της θεραπείας και η Μονάδα Ψυχικής Υγείας που θα την παρέχει και θα έχει την επιστημονική ευθύνη, οι υποχρεώσεις του ασθενή και ο προβλεπόμενος χρόνος διάρκειας της θεραπείας στην κοινότητα.
 - β) Εφόσον η ψυχιατρική περίθαλψη εξειδικεύεται ως ακούσια νοσηλεία, εισάγει αυθημερόν αίτηση στο μονομελές πρωτοδικείο για συζήτηση, κατά την διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, που συνοδεύεται υποχρεωτικά από αίτημα έκδοσης προσωρινής διαταγής, σύμφωνα με το άρθρο 11.

2. Αντίγραφο της διάταξης της περίπτ. α΄ της παρ. 1 ή, κατά περίπτωση, της αίτησης με την ορισθείσα δικάσιμο της περίπτ. β΄ της παρ. 1, επιδίδεται με επιμέλεια του εισαγγελέα πρωτοδικών στο πρόσωπο που φέρεται ότι χρήζει ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη, με ρητή μνεία στο δικαίωμα αυτεπάγγελτου διορισμού συνηγόρου, κατά το άρθρο 13.

Άρθρο 11

Προσωρινή διαταγή

1. Με την κατάθεση, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, της αίτησης του άρθρου 10, ο εισαγγελέας πρωτοδικών υποχρεωτικά εισάγει αυθημερόν στον πρόεδρο πρωτοδικών και αίτηση να εκδοθεί προσωρινή διαταγή για την μεταφορά και παραμονή του φερόμενου ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας στην κατάλληλη Μονάδα Ψυχικής Υγείας του Τομέα ψυχικής υγείας της κατοικίας του, εκτός αν ειδικές συνθήκες που ρητά μνημονεύονται, επιβάλλουν τη νοσηλεία του αλλού μέχρι την συζήτηση της αίτησης.

2. Αντίγραφο της αίτησης έκδοσης προσωρινής διαταγής με κλήση να παραστεί ο φερόμενος ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας, κατά την εκδίκασή της, επιδίδεται σε αυτόν, με μέριμνα του εισαγγελέα πρωτοδικών, 12 ώρες τουλάχιστον πριν την ορισθείσα συζήτηση, με ρητή μνεία του δικαιώματος διορισμού συνηγόρου αυτεπαγγέλτως, κατά το άρθρο 13.

3. Η προσωρινή διαταγή για την παραμονή του φερόμενου ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας σε Μονάδα Ψυχικής Υγείας στον Τομέα ψυχικής υγείας της κατοικίας του εκδίδεται το αργότερο εντός προθεσμίας είκοσι τεσσάρων (24) ωρών από την συζήτηση του αιτήματος και αφού ακουστεί το πρόσωπο που φέρεται ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας ή ο συνήγορός του.

Άρθρο 12

Διαδικασία ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου

1. Το Μονομελές Πρωτοδικείο που δικάζει με τη διαδικασία εκούσιας δικαιοδοσίας, συνεδριάζει μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την υποβολή της αίτησης για ακούσια νοσηλεία, «κεκλεισμένων των θυρών», ώστε να προστατεύεται η ιδιωτική ζωή του ασθενή. Για το παραδεκτό της αίτησης θα πρέπει κατά την συζήτησή της στο ακροατήριο του Μονομελούς Πρωτοδικείου να προσκομίζεται αντίγραφο του

πρακτικού ενημέρωσης του ασθενή κατά την εισαγωγή του. Η απόφαση πρέπει να εκδίδεται εντός 5 ημερών μετά από την συζήτηση της αίτησης και να επιδίδεται στον φερόμενο ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας και στον διευθυντή της Μονάδας Ψυχικής Υγείας όπου νοσηλεύεται, με επιμέλεια του εισαγγελέα.

2. Αντίγραφο της αίτησης με κλήση να παραστεί ο φερόμενος ότι χρήζει ακούσιας νοσηλείας κατά την εκδίκασή της επιδίδεται σε αυτόν, με μέριμνα του εισαγγελέα πρωτοδικών, τουλάχιστον 48 ώρες πριν την ορισθείσα συζήτηση, με ρητή μνεία για το δικαίωμα διορισμού συνηγόρου αυτεπαγγέλτως, κατά το άρθρο 13. Ο καθού η αίτηση μπορεί να παρίσταται με δικηγόρο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 13 , ενώ μπορεί επίσης να παρασταθεί και με ψυχίατρο, ως τεχνικό σύμβουλο. Η διάταξη του άρθρου 7 εφαρμόζεται αναλόγως και για την μεταφορά του καθού η αίτηση στο δικαστήριο.

3. Η απόφαση του Δικαστηρίου πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη. Στην περίπτωση απόρριψης της αίτησης, η απόφαση κοινοποιείται στον Εισαγγελέα και διατάσσεται από αυτόν η άμεση έξοδος του καθού από τη Μονάδα Ψυχικής Υγείας.

4. Το Μονομελές Πρωτοδικείο μπορεί οποτεδήποτε, με αίτηση του προσώπου που χρήζει ακούσιας νοσηλείας ή του επιστημονικού διευθυντή της Μονάδας Ψυχικής Υγείας ή του εισαγγελέα, να διατάξει την μεταρρύθμιση της απόφασης ως προς την αλλαγή της Μονάδας Ψυχικής Υγείας που νοσηλεύεται ο ασθενής, αν αυτό απαιτείται για την καλύτερη ιατρική αντιμετώπιση του προβλήματος της υγείας του.

5. Στις εισαγγελίες πρωτοδικών Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Λάρισας, Ιωαννίνων και Ηρακλείου Κρήτης ορίζεται ειδικός εισαγγελέας πρωτοδικών που ασχολείται αποκλειστικά με τις υποθέσεις του παρόντος κεφαλαίου, με τη δέουσα τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας.

6. Για τα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Λάρισας, Ιωαννίνων και Ηρακλείου Κρήτης και για τις υποθέσεις που υπάγονται στον παρόντα, το Μονομελές Πρωτοδικείο συνεδριάζει σε χώρο που βρίσκεται εντός των Μονάδων Ψυχικής Υγείας, ο οποίος προσδιορίζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 13

Αυτεπάγγελτος διορισμός δικηγόρου

Οι δικηγορικοί σύλλογοι συντάσσουν κάθε διετία κατάλογο δικηγόρων που διορίζονται αυτεπάγγελα στις περιπτώσεις της ακούσιας νοσηλείας αν ο φερόμενος ότι χρήζει ακούσια ψυχιατρική περίθαλψη δηλώσει ότι στερείται συνηγόρου και είναι δικαιούχος νομικής βοήθειας. Ο αυτεπάγγελτος διορισμός γίνεται με επιμέλεια της γραμματείας του Πρωτοδικείου από την εκκίνηση της διαδικασίας.

Άρθρο 14

Μη τήρηση προθεσμιών

Η παραβίαση των προθεσμιών της παρ. 1 του άρθρου 12 που ορίζονται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της ακούσιας νοσηλείας από την εισαγωγή της αίτησης προς συζήτηση έως την έκδοση δικαστικής απόφασης, συνεπάγεται την υποχρεωτική χορήγηση εξιτηρίου στον φερόμενο ως ασθενή.

Άρθρο 15

Ένδικο μέσα

Κατά της απόφασης που διατάσσει την ακούσια νοσηλεία χωρεί έφεση ενώπιον του Μονομελούς Εφετείου κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Άρθρο 16

Γενικές διατάξεις

1. Κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την εισαγωγή του προσώπου που χρήζει ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης για εξέταση, μέχρι την έκδοση της δικαστικής απόφασης που διατάσσει την ακούσια νοσηλεία, τη θεραπευτική ευθύνη αυτού φέρει ο επιστημονικός διευθυντής της Μονάδας Ψυχικής Υγείας, ο οποίος τη διατηρεί εφόσον το δικαστήριο διατάξει την συνέχιση της νοσηλείας.

2. Καθ' όλη τη διαδικασία της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης η επικοινωνία ανάμεσα στις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές και τα νοσηλευτικά ιδρύματα, εκτός των επιδόσεων προς τον ασθενή, δύνανται να πραγματοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο, ιδίως με ηλεκτρονική αλληλογραφία μέσω διαδικτύου ή μέσω τηλεομοιότυπου.

Άρθρο 17

Συνθήκες ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης

1. Σε κάθε περίπτωση και σε όλη τη διάρκεια της ψυχιατρικής περίθαλψης, πρέπει να επιδεικνύεται σεβασμός προς την προσωπικότητα του ασθενή και να λαμβάνονται υπόψη οι διεθνώς αναγνωρισμένοι κανόνες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Καμία επιμέρους πράξη δεν πρέπει να προσβάλει την αξιοπρέπεια του ατόμου ή να παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας.
2. Οι προγενέστερα εκφρασθείσες επιθυμίες του ασθενή, σχετικά με ιατρική παρέμβαση, θα λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου για ασθενή, ο οποίος, κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν είναι σε θέση να τις εκφράσει ή να τις επαναδιατυπώσει. Οι επιθυμίες αυτές καταρτίζονται με συμβολαιογραφική πράξη ή ιδιωτικό έγγραφο βεβαίας χρονολογίας, έχουν απεριόριστη χρονική διάρκεια ισχύος, ενώ μπορούν ελεύθερα να ανακληθούν από τον ίδιο τον ασθενή οποτεδήποτε, γνωστοποιούνται δε στον θεράποντα ιατρό από τον ίδιο τον ασθενή ή τρίτο κατά τη διάρκεια της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης.
3. Οι συνθήκες της ακούσιας ψυχιατρικής περίθαλψης πρέπει να εξυπηρετούν τις ανάγκες της θεραπείας. Η θεραπευτική αντιμετώπιση του ατόμου είναι εξατομικευμένη και περιλαμβάνει τις δέουσες θεραπευτικές πράξεις ως προς την χορήγηση της κατάλληλης φαρμακευτικής αγωγής και τις προσαρμοσμένες στο άτομο και την ψυχική του κατάσταση ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις.
4. Περιοριστικά μέτρα της κίνησης του ασθενή απαγορεύονται. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον κρίνονται αναγκαία για την προφύλαξη του ασθενή ή άλλων από επικείμενη ή εκδηλωθείσα ετεροκαταστροφική ή αυτοκαταστροφική συμπεριφορά, μπορεί να επιβληθούν περιοριστικά μέτρα όπως η απομόνωση και η σωματική καθήλωση με απόφαση του θεράποντος ή εφημερεύοντος ειδικού ψυχιάτρου, με την σύμφωνη γνώμη του επιστημονικού Διευθυντή της Μονάδας και αφού προηγηθούν και αποτύχουν τεχνικές αποκλιμάκωσης της βίαιης συμπεριφοράς.

Η εφαρμογή τους γίνεται σύμφωνα με τις ψυχιατρικές οδηγίες και τις κατευθυντήριες αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) και της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές.

5. Κατά την ακούσια νοσηλεία, δεν αποκλείεται η εφαρμογή απαραίτητων για τη θεραπεία μέτρων, όπως οι άδειες, οι οργανωμένες έξοδοι, η παραμονή σε εξωτερικούς χώρους. Τη χορήγηση των θεραπευτικών αυτών μέτρων αποφασίζει ο επιστημονικός Διευθυντής της Μονάδας Ψυχικής Υγείας όπου νοσηλεύεται ο ασθενής, ύστερα από εισήγηση του θεράποντος ψυχιάτρου ή και της διεπιστημονικής θεραπευτικής ομάδας. Ειδικά για τη χορήγηση άδειας, ο ασθενής υποχρεούται να δηλώνει την ακριβή διεύθυνση διαμονής του και η κοινωνική υπηρεσία εξετάζει αν είναι εξασφαλισμένη η διαβίωσή του κατά τη διάρκεια της άδειας. Η άδεια μπορεί να εξαρτηθεί και από τον όρο ότι κατά την έξοδό του από το τμήμα νοσηλείας και την επιστροφή του θα συνοδεύεται από συγγενικό του πρόσωπο ή τον δικαστικό συμπαραστάτη του. Σε περίπτωση παραβίασης της άδειας ή φυγής ή ανάκλησής της ενημερώνονται αμέσως οι αστυνομικές αρχές και ο αρμόδιος εισαγγελέας για λόγους που αφορούν στην υγεία ή την ασφάλεια του ασθενή. Στον ασθενή δεν επιβάλλονται για κανένα λόγο ποινικές κυρώσεις, αφού δεν θεωρείται κρατούμενος σύμφωνα με την έννοια των άρθρων 172 και 173 ΠΚ, ούτε θεωρείται ότι παραβιάζει περιορισμούς διαμονής κατά το άρθρο 182 ΠΚ.

6. Στο πλαίσιο ελέγχου εφαρμογής της προηγούμενης παραγράφου όλες οι ψυχιατρικές μονάδες, πέραν των προβλεπόμενων αρχείων και βιβλίων κατά τις κείμενες διατάξεις, τηρούν επιπλέον βιβλίο καταγραφής των επιβληθέντων περιοριστικών μέτρων και υποβάλλουν, σύμφωνα με το Παράρτημα Δ που προσαρτάται στον παρόντα, μηνιαία και ετήσια στοιχεία σχετικά με τη συχνότητα εφαρμογής μέτρων αυστηρού περιορισμού των ακούσια νοσηλευομένων, στο Γραφείο Προστασίας Δικαιωμάτων Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας και στο Διοικητή του Νοσοκομείου, και με ευθύνη αυτού :

α) στη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας και στον Υπουργό Υγείας,
β) στις Επιτροπές Δικαιωμάτων του άρθρου 2 του ν. 2716/1999 (Α' 96) και του άρθρου 7 του ν. 4461/2017 (Α'38), οι οποίες προβαίνουν αφενός στον έλεγχο της εφαρμογής του παρόντος και στον εντοπισμό καταχρηστικών πρακτικών, και αφετέρου στην υποβολή εκθέσεων αναφορικά με την εφαρμογή του νόμου,

γ) στο Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος δημοσιεύει ετήσια έκθεση σχετικά με την αποτίμηση της εφαρμογής του νόμου.

Περιπτώσεις καταχρηστικών πρακτικών σχετικά με τα μέτρα περιορισμού ασθενών, παραπέμπονται στην αρμόδια Εισαγγελία με ευθύνη των Διοικητών των Νοσοκομείων.

7. Θέματα που αφορούν τις συνθήκες νοσηλείας και δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα, αντιμετωπίζονται με βάση των Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, τον Κώδικα Νοσηλευτικής Δεοντολογίας, καθώς και τα Ελληνικά και Διεθνή πρωτόκολλα ψυχιατρικής φροντίδας.

Άρθρο 18

Υπηρεσίες Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας και παρέμβασης στην κρίση

1. Οι Κοινωνικές Μονάδες Ψυχικής Υγείας (Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Κινητές Μονάδες, Κέντρα Ημέρας) και, απουσία αυτών, τα Ψυχιατρικά Τμήματα των Νοσοκομείων, αναπτύσσουν Υπηρεσίες Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας και παρέμβασης στην κρίση, από τις οποίες εξυπηρετούνται κατά προτεραιότητα ασθενείς με σοβαρή ψυχοπαθολογία και συχνές υποτροπές. Έργο των Υπηρεσιών Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας αποτελεί η πρόληψη, η έγκαιρη παρέμβαση για την αποφυγή της κρίσης ή της υποτροπής της νόσου και η διασφάλιση της συνέχειας της ψυχιατρικής φροντίδας, η κατ' οίκον εξέταση του ασθενή δυνάμει εισαγγελικής παραγγελίας, καθώς και η παρακολούθηση του ασθενή μετά την παροχή ψυχιατρικής φροντίδας.

2. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με την λειτουργία των Υπηρεσιών Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας και παρέμβασης στην κρίση.

3. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας ορίζονται οι Μονάδες Ψυχικής Υγείας που αναπτύσσουν Υπηρεσίες Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Θεραπείας και παρέμβασης στην κρίση, και η περιοχή ευθύνης αυτών.

Άρθρο 19

Μεταβατικές διατάξεις

Εκκρεμείς δίκες που αφορούν ακούσια σε νοσηλεία υπό το καθεστώς του ν. 2071/1992 (Α'123), για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί μέχρι την δημοσίευση του παρόντος δικαστική απόφαση, διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, ιδίως αν αφορούν τις προϋποθέσεις για την επιβολή της.

Άρθρο 20

Καταργούμενες διατάξεις

Τα άρθρα 95-101 του ν. 2071/1992 και το άρθρο 16 του ν. 2716/1999 (Α' 96) καταργούνται.

Άρθρο 21

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του..

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΥΓΕΙΑΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΞΑΝΘΟΣ